

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

ÚSTAV
TECHNICKÉ
A EXPERIMENTÁLNÍ
FYZIKY ČVUT V PRAZE

Sociologický ústav
Akademie věd ČR

Seminář o stavu řešení projektu : **VJ01010116**
**„Centrum pro podporu obyvatelstva pro případ
skutečného nebo domnělého vzniku mimořádných
jaderných a radiálních událostí“**
Etapa 1a + 1c

24.11.2021

Etapa 1a - Analýza dosavadních zkušeností s občanským měřením

Souhrnná zpráva shrne aktuální stav občanských měření ve světě k roku 2021. Cílem je získat komplexní přehled a aktualizovat možné propojení a národní databázi MonRaS (Monitorování Radiační Situace).

V prezentaci dále uvedeny pouze vybrané zajímavé systémy, nikoliv systémy, které se ukázaly jako neperspektivní, např. Síť Radioactive@Home byla již delší dobu ve stavu nečinnosti.

Safecast (Japonsko - USA)

SAFECAST 10TH ANNIVERSARY

- Safecast patří mezi největší občanské sítě a nadále zůstává aktivní. Organizace se angažovala i mimo oblast radiace ve zpracování dat při pandemii COVID-19 a rozšíření nabídky stacionárních senzorů o sledování kvality ovzduší, ale problematice radiace se věnuje nadále - krom provozu sítě stávajících přístrojů pracuje na nástupci mobilního detektoru bGeigie Nano a průběžně inovuje i své online aplikace.
- V roce 2019 Safecast vylepšil svou online infrastrukturu přidáním automatického schvalovacího nástroje Zbot, který výrazně snížil zátěž lidských moderátorů Safecastu, kteří dříve museli ručně schvalovat veškeré nahrané LOG soubory z přístrojů bGeigie.

- *V dubnu 2021 Safecast představil "nového a vylepšeného" nástupce mobilního detektoru bGeigie Nano pod názvem bGeigie Zen, který vychází z prototypu bGeigie Raku.*
- *K dispozici zatím není kompletní specifikace, ale přístroj by měl být založen na modulárním systému M5Stack zaměřeném především na IoT*

OpenRadiation (Francie)

Francouzský projekt OpenRadiation (openradiation.org) vznikl díky spolupráci několika francouzských organizací zahrnujících francouzský institut pro radiační ochranu a jadernou bezpečnost - IRSN (Institut de Radioprotection et de Sûreté Nucléaire a univerzitu - Sorbonne Université. K dispozici je web s interaktivní mapou pro zobrazení a nahrání / stažení dat, informacemi pro uživatele.

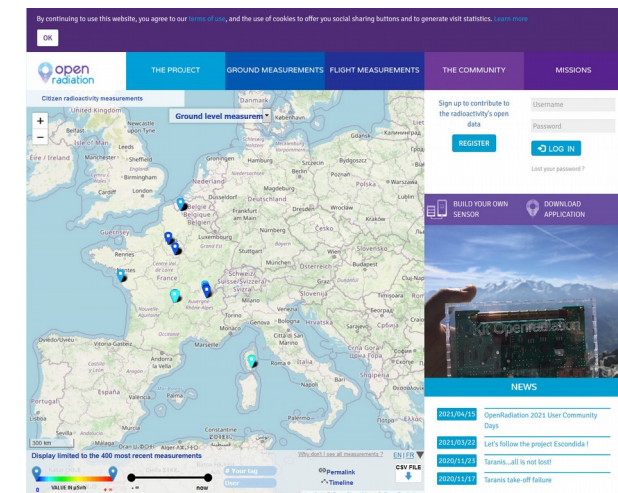
Projekt vyvinul vlastní detektor využívající čip kombinující mikrokontroler a moduly bezdrátové komunikace (Wi-Fi a Bluetooth) ESP32 - SoC (System-on-Chip) a jako detektor sovětskou trubici STS-5 či její ekvivalent SBM-20, má tedy přibližně poloviční citlivost proti přístroji Safecast bGeigie Nano. Detektor OpenRadiation nemá displej, zobrazení hodnot a práce s daty probíhá přes Bluetooth na obslužném mobilním zařízení (mobil, tablet) s aplikací OpenRadiation. Aplikace je dostupná zdarma pro operační systémy Android a Apple iOS prostřednictvím standardních distribučních kanálů (Google Play, Apple App Store).

Původně byl kit nabízen přímo na webu i na sociálních sítích zástupci projektu, ale aktuálně jsou odkazy na kit nefunkční a lze pouze dohledat dokumentaci pro výrobu detektoru vlastními silami.

Aplikace OpenRadiation je nicméně podle stránek **projektu kompatibilní i s dalšími detektory** různých výrobců - např. Atom Tag, Radiation-watch Pocket Geiger Type 6, Polimaster Polismart II, RIUM GM, nebo Safecast bGeigie Nano s přidaným Bluetooth modulem.

Např. RIUM GM je detektor s plastovým pouzdem, (rozměry 13 x 2,8 x 2,8 cm a hmotnosti 55 g není samostatně použitelný detektor, nemá displej.

K zobrazení a obsluhu slouží chytrý telefon nebo tablet se systémem Android / iOS, případně počítač se systémem Windows.

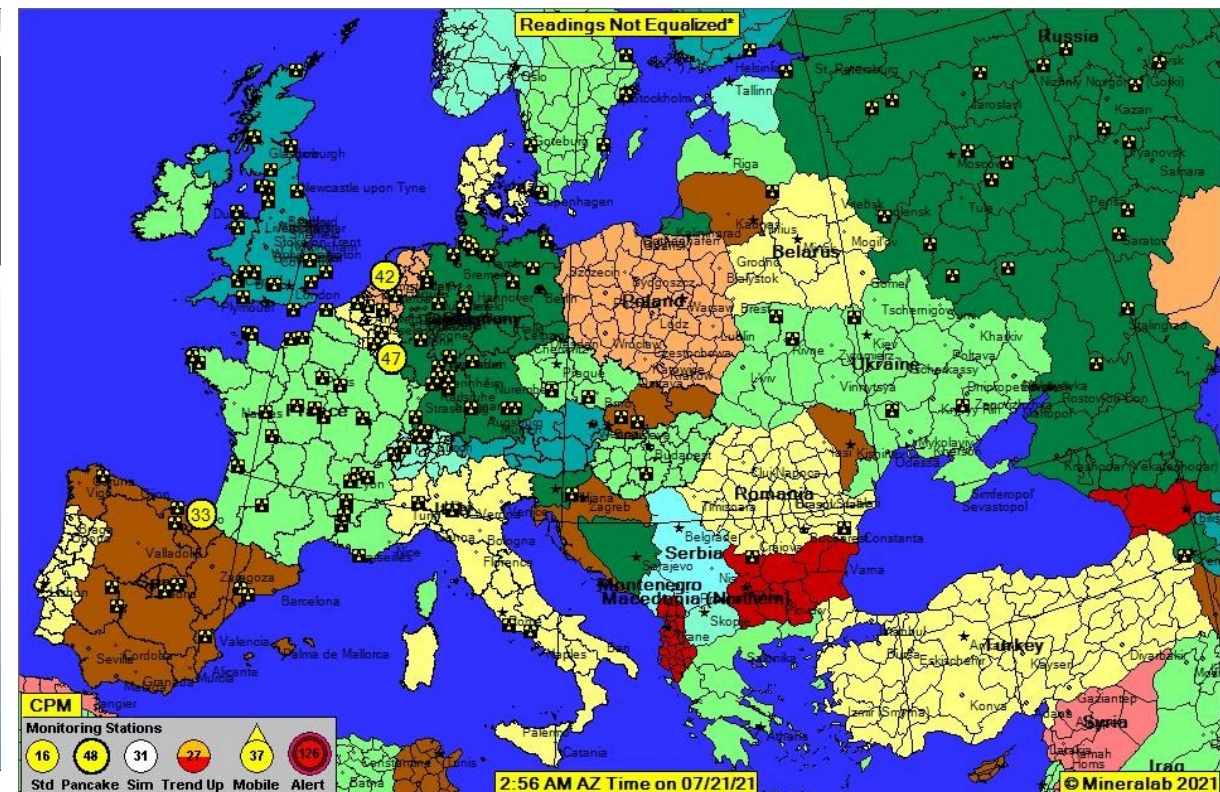
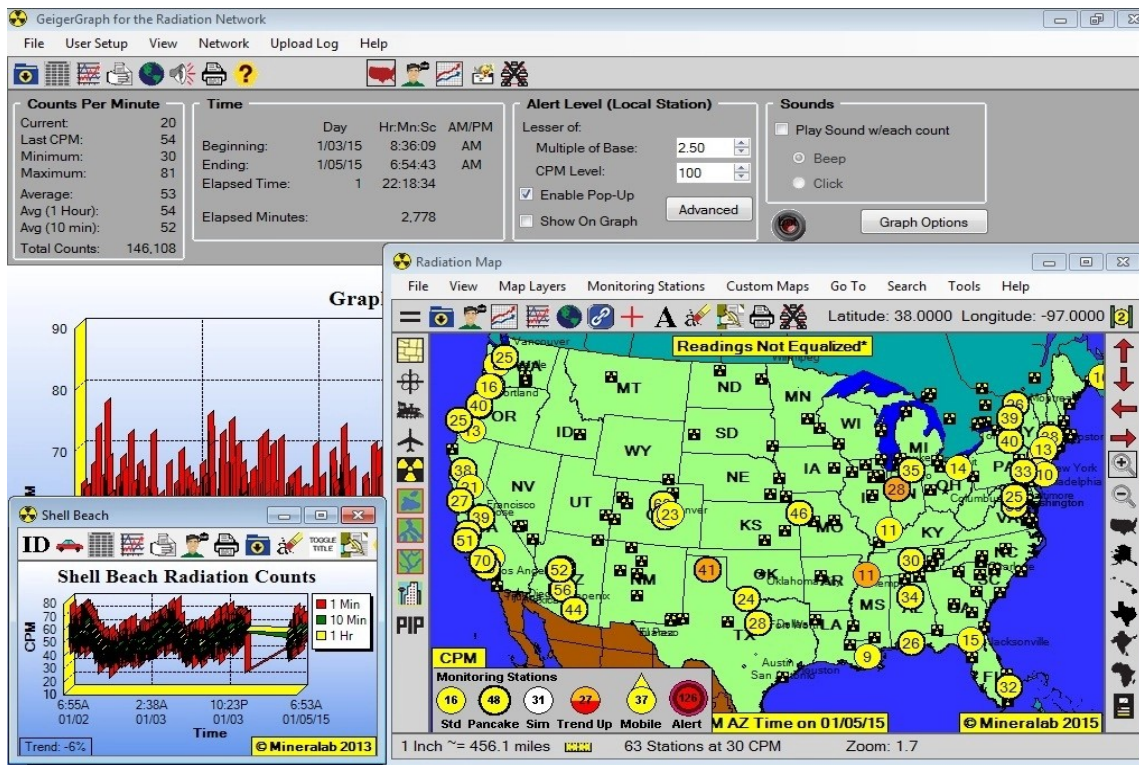

Mineralab (USA)

provozující weby GeigerCounters.com a radiationnetwork.com

- Patří mezi uzavřené sítě - nabízí placený software (cca 80 USD) umožňující zobrazit v mapě data z různých podporovaných přístrojů.
- Pro veřejnost jsou sice na webu publikovány mapy, ale formou obrázků vybraných regionů bez jakékoliv interaktivnosti. Samotná data ke stažení nejsou.

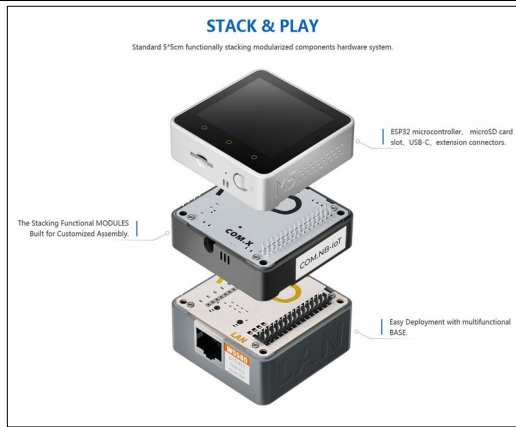

System M5Stack (Čína)

System M5Stack od stejnojmenné čínské firmy využívá ESP32 - SoC (System-on-Chip) - procesor kombinovaný s moduly pro bezdrátovou komunikaci (Wi-Fi a Bluetooth) v jednom pouzdře a nabízí uživatelsky snadno realizovatelnou modulárnost přidáváním různých "dílů stavebnice" - modulů poskytujících různé funkce (GPS, ethernet komunikace atd.).

Cílem může mimo jiné být i snaha umožnit přístroji měření a nahrávání dat do mapy bez nutnosti používat další zařízení s mobilní aplikací.

Zkušenost SÚRO s uživateli přístrojů Safecast v rámci projektu RAMESIS nicméně ukazuje, že nemalá část jich chce svá data před nahráním vidět a mít možnost některé části (z důvodu ochrany soukromí) ev. odstranit, což by v takovém případě nebylo možné. Koncepte automatického nahrávání dat bez kontroly uživatele není u nás pro mobilní přístroje akceptovatelná.

"Atom Simple" (Rusko)

"Atom Simple" ruského výrobce Npp Kb Radar (rozměry 11 x 2 x 1.2 cm), osazen standardní trubicí SBM-20, tj. citlivost za běžného přírodního radiačního pozadí cca 30 CPM. (prodáváný v srpnu 2021 na webu)

Ruský detektor má nevýhodu v připojení přes konektor 3,5 mm jack používaný pro sluchátka / headsety, protože mnohé dnešní telefony už tento konektor nemají.

Otázka propojitelnosti s dalšími systémy je zatím nejasná.

Občanská gama- spektrometrická měření

Během roku 2020 -2021 se na trh dostal asi první občanský přístroj pro spektrometrická měření v terénu - Rium od francouzské firmy ICOHUP (Spektrometrické detektory RIUM - občanská varianta), podobně Rusko

Výrobce bohužel pro svou řadu přístrojů pro veřejnost neposkytuje dostatečné technické specifikace. Přístroj obsahuje scintilační detektor s konvenčním fotonásobičem, desku s elektronikou pro zpracování, ukládání (interní paměť) a odesílání dat na obslužné zařízení - smartphone / tablet, v dřevěném pouzdru (rozměry 15,1 × 7,4 × 3,2 cm, váží 250 g). Varianta RIUM PRO podle dostupných dat a fotografií zřejmě obsahuje stejnou detekční jednotku (zde udává Csl:TI o rozměrech 50 x 6 x 6 mm – to je velmi malý detektor).

Poznámka : Podobně jako u RIUM GM lze i data ze spektrometru RIUM sdílet údajně s uživateli v rámci francouzské sítě OpenRadiation. V databázi zatím žádná taková data nejsou, výrobce neposkytuje ani ukázkou.

Mezinárodní projekt v rámci EJP-CONCERT (European Joint Programme for the Integration of Radiation Protection Research, H2020 – 662287)

- Byly testovány možnosti detekce záření gama např. pomocí snímacích čipů fotoaparátů v chytrých telefonech a tabletech (po zakrytí neprůhlednou folií / páskou) nebo různá doplňková zařízení / detektory pro připojení k těmto chytrým zařízením

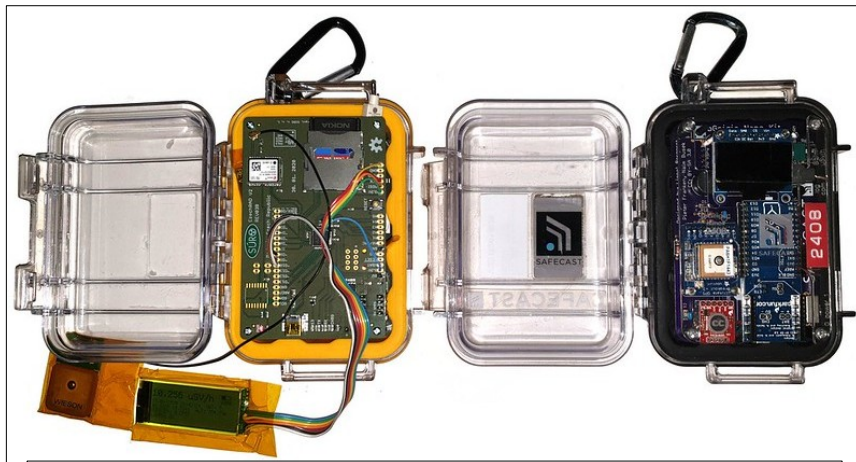

- Problém nestandardnosti komponent mobilů a tabletů (výrobce změny neuvádí)
- Otázka propojitelnosti s dalšími zobrazovacími systémy nebyla dořešena

Etapa 1c : Vývoj funkčního vzorku pokročilého typu detektoru pro veřejnost na bázi GM detektoru

Funkční vzorek je vyvíjen na bázi detekční jednotky GM - pancake bezokénkový (robustnější než Safecast), (výsledek bude 3/2022)

s přesnějším GPS senzorem a paměťovou vyjímatelnou kartou pro ukládání dat o dávkovém příkonu a poloze. Byla dokončena pilotní verze funkčního a provedeny testy detektoru v X/gama kalibrační komoře SURO.

Porovnání CzechRad a Safecast

Proběly testy funkčního vzorku CzechRad vzhledem k operačním veličinám pro různá spektra fotonů N-80 .... Cs-137 v kalibrační laboratoři SURO

- Relativní odezvy $\dot{H}^*(10)_m / \dot{H}^*(10)_{ref}$ CzechRad vzhledem k původní operační veličině pro různá spektra fotonů
- Relativní odezvy $\dot{H}^*(10)_m / \dot{H}^*_{ref}$ CzechRad vzhledem k nové operační veličině pro různá spektra fotonů,

(odezvy měřeny v podmínkách kermového příkonu od 1 do 20 μ Gy/hod)

